

12. Элленбергер В. Трагический конец бушменов. – М., 1956. – С. 144 – 145.

БІОЕТИКА ТА ЕТНІЧНО-МОВНІ ПРОБЛЕМИ

*Зінько В.М., Огірко О.В., Андрушко В.Т.
Львівська національна академія ветеринарної медицини
імені С.З. Гжицького*

В нашій добі етнічні проблеми не беруться під належну увагу, хоча вони існують та ще більш актуальні як попередніми віками. Зв'язок біоетики з етнологією полягає у тому, що живуть не тільки особи, що втішаються даром життя, але й родини, народи з усіма їхніми життєвими проблемами і прикметами.

Оскільки мова має щось спільного з життям, то належить до сфери біоетики. Біоетика стоїть на сторожі фізичного життя, але ним самим не можемо обмежуватися, а слід розглядати й життя спільне, громадське, культурне й мовне. І так як злочин проти життя – його вбивати, так і не менший злочин – намагання вбивати чиюсь культуру, перед усім мову, яка є речником даної специфічної культури та релігійності.

Є різні атентати проти мови та культури, які дані мови репрезентують, наприклад, деякі з них:

1. Звуження мовних біоетичних просторів. На це маємо промовистий приклад з часів після другої світової війни. Чимало переміщених осіб, які не мали бажання вертатися на свою корінну батьківщину, поселилися по інших країнах. Коли діти емігрантів почали нехтувати батьківською і материнською мовою, у чому, нажаль, помагала місцева публічна опінія та натиск у школах і на праці, то їхні батьки жалкували, що їх народили. Не один батько почув від своїх нащадків у Німеччині: „Fafluchter Ausländer” (проклятий чужинець). На це, нажаль, усякі „ліберальні уряди” не звертають уваги, а навіть помагають на такі антибіоетичні заходи.

2. Батьки передають дітям не тільки тіло та соматичні атавістичні якості, але й свого духа та й культурні скарби такі, як мову, віру, культуру. Таке духовне передавання приходиться дуже важко чинити, бо ведеться систематичне „полоскання мізків”, щоб вбити такі зовсім природні вимоги передати наступному поколінню свої вищі, духовні скарби та надбання.

3. Ще куди гірше діється з релігійним біоетичним чинником. Можна було ще зрозуміти, коли не було власної самостійності та й незалежності, але нині свобода і в Конституції згадується Бога, та не допускають релігію до шкіл і дозволяють на шкідливі псевдорелігійні рухи (Свідки Єгови, езотерика, тощо). Знаймо, що релігія зобов'язує не тільки поодинокі особи, але й цілість цих осіб – народи й держави. Сьогоднішня державна політика дуже несправедливо ставиться до релігійних біоетичних питань.

4. Куди гірше поводяться в нашій добі й краю з живим мовним питанням. Колись були „валувеські” та „емські” укази, згодом прийшло ра-

дянське „злиття мов”, а тепер форсується „двомовність”. Замість привернути життя мови тим, що їх роками русифікували та ополячували, то наче б тут біоетика немала жодного поступу й далі подекуди говориться лише про тваринну біоетику.

Мова є чи не найважливішим засобом біоетичних творинь. Мова робить людину спільотною, громадською істотою. Мовою звертаємося до Бога, щоб Його прославляти, перепрошувати, просити, Йому дякувати й пізнавати Його та це передавати іншим, зокрема, новому поколінню. Мовою ми пізнаємо правду.

Св. апостол Павло писав, що віра є зі слухання, а не з писання, як це говорять деякі біблійники. А щоб було слухання, то треба когось, щоб говорив. Тому ми маємо в Христовій Церкві якраз учительський уряд навчання. Згаданий апостол писав в посланні до євреїв: „многokrатно говорив Господь до людей, а наостанку через свого Сина заговорив словом істини”.

Мова – це показник особистої та спільотної культури і саме тому усякі людиноненависники намагаються найперше знищувати мову даного народу. Про це наша історія має багато фактів та просто злочинних дій проти нашої української мови. Хоча дивно, коли говориться про біоетику, тобто життєву мораль, то часто навіть не звертають увагу на мову. А вона якраз і найбільше загрожена. Ось деякі прояви та заходи проти нашої мови, визнаної Конституцією:

1. Злочинна робота деяких засобів мас-медіа. Вони не подають чистомовної програми, а все змішують з іншою, що не раз здається, що живемо не в українській державі.

2. Брак рішучого ставлення до мови урядових чинників. В країнах Прибалтики не отримає хтось громадянства, якщо не вивчить і не здасть іспиту зі знання державної мови. Наприклад, щоб отримати латвійське громадянство, треба здати іспити, але щоб могли працювати у цій країні, то ще треба доучуватися, щоб бути працездатним у латвійській республіці. А як стоять справи у нас?

3. В інших суверенних державах, наприклад, не знайдемо на ліках двомовних інструкцій, бо це є приниження для державної мови, а в Україні цього не дотримуються.

4. Вперте вживання для громадян, що є українського коріння і достатньо знають та розуміють нашу мову, староцерковної мови і то з чужиньським говором, щоб, таким чином, навіть у церкві коло престолу вбивати нашу мову й почуття приналежності до українства.

5. Ще куди гірше є з наукою. Ми у своїм краю можемо цілком безпечно уживати державну мову, а навіть гості учені з-за границі повинні бути настільки чемні та вирозумілі, щоб навчитися нашої мови. Коли хочемо затримати українськість нашої Церкви, то треба щоб і душпастирі і вірні знали нашу мову. Коли вивчають мову для бізнесу, то для спасіння душі – хіба вже не треба?

6. Українська мова своєю мелодійністю та дуже тісним зближенням з класичними мовами, повинна мати хоча би у нашій дійсності привілейо-

ване становище. Та, нажаль, вона його не має, бо дехто боїться, щоб часом іншомовні не скривдилися, що їх переслідують, а мільйони наших братів в Російській федерації не мають ні однієї школи за державні кошти, хоча наші поселенці платять податки як усі й мають на це священне право. Отож на біоетичних заходах наша жива мова повинна мати пріоритетне – перше місце.

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ

*Кацігіна Т.П., Кузнєцова Т.В., Лагутенко О.Т.
НПУ імені М.П. Драгоманова*

Поняття „екологічна культура” існує в різних формах, з іншими результатами та наслідками відколи виникло людство, воно багатовимірне та неоднозначне. Не існує однієї моделі цього поняття, але в тих державах, де екологічна культура формувалась під впливом закону, спостерігається оздоровлення суспільства, подовження тривалості життя та інші позитивні зрушення.

Екологічна культура – відносно самостійна частина загальної культури, система загальнонаціональних і загальнолюдських цінностей, яка відображає та визначає характер відносин між суспільством, людиною та природою в процесі створення матеріальних і духовних цінностей. Розвиток екологічної культури реалізується через систему екологічної освіти, виховання та інформування.

Вирішення цих проблем на сучасному етапі неможливе без формування екологічного мислення та екологічної культури, які б включали любов до природи, розуміння вичерпності ресурсів, відповідальність за збереження природи для наступних поколінь.

Тобто екологічне виховання та освіта повинні сприяти формуванню в населення активної екологічної життєвої позиції та проходити певні етапи набуття знань і навичок:

- елементарне вивчення організації природи. Це найбільш простий вид навчання, який можна застосовувати в дошкільних закладах, початковій та середній школі;
- вивчення взаємодії в природі, її значення в збереженні екосистем. Розвиток ідеї збереження природи, захист зникаючих видів, збереження пам’яток природи. Цей етап характерний для всіх класів школи;
- вивчення зв’язків природного середовища з людським суспільством, вплив збереження екосистем на його користь. Розвиваються ідеї управління екосистемами, відновлення природних ресурсів. Цей етап застосовується для старших класів шкіл, студентів університетів;
- вивчення дисципліни з охорони навколишнього середовища. Цей